

Važnost rada u grupama za učinkovito učenje stranoga jezika u internacionalnom kontekstu

The importance of group work for successful foreign language learning in international context

¹Ada Reić, ²Sandra Kovačević

^{1,2} College of Management and Design Aspira, Domovinskog rata 65, Split
e-mail: ¹ada.reic@aspira.hr, ²sandra.kovacevic@aspira.hr

Sažetak: *Društvena grupa je vrlo značajan dio društvene strukture u čijem se kontekstu najjasnije mogu shvatiti ljudske interakcije. U modernoj nastavi rad u grupama jedan je od neizostavnih oblika rada. Kao takav, od iznimne važnosti je i u nastavi poslovnoga engleskoga jezika. Ovaj rad predstaviti će konkretnu, specifičnu društvenu grupu, grupu studenata na Visokoj školi za menadžment i dizajn Aspira. Grupa je specifična po tomu što uključuje hrvatske studente kao i studente iz drugih država, odnosno nastava se odvija u internacionalnom okružju. Cilj rada jest pojasniti, na primjeru studenata kolegija Poslovni engleski jezik, kako rad u malim grupama povećava učinkovitost učenja i realizacije zadataka, stvara osjećaj pripadnosti, povećava stupanj bliskosti i grupne kohezije, povećava individualni osjećaj odgovornosti, usmjerava članove na traženje društvenoga, a ne individualnoga identiteta, a posljedično i neizravno može razbijati predrasude, stereotipe i diskriminaciju prema pripadnicima različitih kultura.*

Ključne riječi: *društvene grupe, internacionalno okružje, poslovni engleski jezik, rad u grupama, studenti*

Abstract: *Social group is extremely important part of social structure and it provides the best context for clearly understanding human interactions. In modern teaching, group work is one of the basic activities. As such, it is very important in teaching Business English. This paper will present one specific social group, a group of students studying at College of*

Management and Design Aspira. The group is specific because it includes Croatian students as well as students from foreign countries, so it has international context. The aim of this paper is to show the example of working in small groups among students of Business English and its efficiency. Such organisation of class helps to improve learning and performing tasks, it creates the sense of belonging, focuses students on searching social rather than individual identity and it indirectly breaks prejudices, stereotypes and discrimination against members of different cultures.

Key words: *social groups, international surrounding, Business English, group work, students*

1. Uvod

Otkad postoji čovjek, postoji i potreba za drugim ljudima, potreba za udruživanjem, za pripadanjem. Možda je takva potreba nastala najprije zbog sigurnosti koju daje prisutnost drugih, a kasnije zbog učinkovitosti i prednosti koju dobiva interakcijom, no čovjek je kontinuirano postao ovisan o komunikaciji, interakciji sa svojom okolinom. Kroz interakcije s drugima čovjek gradi sebe, svoje ponašanje i svoj identitet.

Sociologiju je oduvijek zanimao način na koji se ljudi udružuju u grupe, na koji način stvaraju nevidljive, ali snažne veze među članovima, fluidnost grupnih procesa, dinamika grupe i fascinantna učinak grupe na individualno ponašanje i identitet. Socijalna facilitacija, difuzija odgovornosti, osjećaj *mi* – samo su neki od učinaka grupe. Društvena grupa donijela je svoje prednosti i u obrazovnom području pa je tako rad u grupi postao vrlo koristan i privlačan u nastavi, posebno kada se radi o brojčano malim grupama koje su se pokazale iznimno učinkovitim za postizanje ciljeva kao što su učenje stranoga jezika i integriranje stranih studenata u grupu hrvatskih govornika.

2. Društvena grupa

Društvena grupa je određeni broj ljudi koji se nalaze u relativno stalnoj i redovitoj interakciji. Ta stalnost i redovitost pridonose osjećaju članova grupe da imaju zajednički identitet naspram nečlanova, takozvani „*mi*“ osjećaj ili osjećaj pripadanja (Fanuko, 2013., 111). U sociologiji se društvene grupe, prema osjećaju koji član grupe ima i važnosti koju pridaje grupi, ali i načinu uključivanja u grupu, dijele na primarne i sekundarne grupe. Primarnim grupama nazivaju se one u kojima se članovi osjećaju jako bliskima jedni drugima te osjećaju snažnu pripadnost toj grupi. One su često dugotrajne i imaju manji broj članova. Njihova ključna odlika jest da su iznimno značajan čimbenik socijalizacije. Takve

su grupe obitelj, prijatelji, grupa vršnjaka s kojima dijelimo iste hobije, interese i razmišljanja. Sekundarne grupe su često brojnije od primarnih, stupanj bliskosti i povezanosti među članovima je manji te same grupe imaju kraći vijek trajanja. Radi se o grupama kojima se priključujemo u kasnijoj dobi, u sekundarnoj fazi socijalizacije i kojima češće pripadamo zato što moramo nego zato što želimo, npr. grupa učenika, studenata, radnika u određenoj profesiji. Grupa zadovoljava našu potrebu za pripadanjem i prihvaćanjem od strane drugih, podržava nas tijekom života i daje nam restrikcije (Ballantine, 2018., 129)

Jedna od vrlo značajnih karakteristika grupe jest njena fleksibilnost, promjenjivost, stoga je strogo odvajanje na primarne i sekundarne grupe u svakodnevnim, realnim interakcijama često nemoguće, dok je u znanstvenoj teoriji takva podjela opravdana i argumentirana, posebno u razumijevanju procesa socijalizacije. U stvarnom životu grupe s lakoćom mijenjaju svoju dinamiku i brzo se mogu pretvoriti jedna u drugu, smanjenjem ili povećanjem osjećaja bliskosti. Kada članovi grupe imaju zajednički cilj, tada se javlja i najviši stupanj interakcije, zbog čega je vrlo poželjno postaviti zajednički cilj pri dijeljenju zadataka studentima.

2.1. Socijalna facilitacija i difuzija odgovornosti

Uz pojašnjavanje grupe i grupnoga ponašanja često se veže i pojam socijalne facilitacije - jedan od učinaka grupe na ponašanje pojedinca. Primjer za socijalnu facilitaciju su biciklisti koji voze brže ili trkači koji trče brže kada su u grupi (Rathus, 2000., 680). Prisutstvo drugih djeluje na pojedinca kao motivacija, kao stimulans koji tjera da se ide dalje, više od svojih uobičajenih mogućnosti. Razina naše pobuđenosti i motivacije značajno se podiže kada smo u grupi pa na taj način olakšava izvođenje jednostavnih radnji i zadataka. Podjelom studenata u manje grupe i zadavanjem kompetitivnih zadataka postiže se i veća pojedinačna učinkovitost; veća je individualna razina uključenosti i aktivnoga sudjelovanja u nastavi.

Grupa ima značajan pozitivan doprinos na ponašanje i motivaciju pojedinca, no postoje i negativni učinci. U grupi češće dolazi do smanjenja motivacije članova i neizvršavanja zadataka te je nerijetka pojava i difuzija odgovornosti. Difuzija odgovornosti ¹ očituje se tako da svaki pojedinac, zbog prisutnosti drugih, može osjećati manju obvezu da npr. priskoči u pomoć. Što je broj osoba na jednom mjestu veći i što je odnos među njima

¹ Pojam koji mnogi autori zovu sinonimom *Disperzija odgovornosti*, a radi se o istom fenomenu – individualni osjećaj odgovornosti smanjuje se obrnuto proporcionalno s brojem članova društvene grupe.

distanciraniji, to je osjećaj odgovornosti manji. Unatoč tome što grupe studenata nisu ni blizu brojčano usporedive sa slučajnim društvenim grupama koje se okupe na ulici oko nekoga događaja, ipak se može uočiti difuzija odgovornosti kada u veću grupu studenata 'lokalaca' dođu studenti, brojčano manji, koji ne govore hrvatski jezik. Vrlo brzo i lako veća grupa, grupa hrvatskih govornika, prebaci lopticu odgovornosti na svoje kolege i nastavi linijom manjega otpora, pričajući materinjim jezikom.

Grupni rad, posebno u području nastave, sedamdesetih je godina privlačio veliku pažnju znanstvenika i stručnjaka u području odgojno-obrazovnog rada no u praksi nije zaživio. Razlog za to Havelka nalazi u stručnjacima koji su zagovarali grupni oblik rada kao metodičku ideju, zanemarujući činjenicu da grupu treba prije svega promatrati kao aktivnu socijalno-psihološku strukturu, kao jedinicu čija je funkcionalnost višestruko uslovljena i promjenjiva (Havelka, 1980., 33). S vremenom se metodika grupnog rada unaprijedila i razvila i pojavili su se alati koji mogu mjeriti grupni rad i učinke istog zbog čega je postao popularan i koristan, posebno kada je važno ravnopravno uključivanje pojedinaca u grupu i efikasnost savladavanja obrazovnih ciljeva kao što je govorenje stranoga jezika.

3. Stvaranje identiteta kroz pripadanje društvenim grupama – osjećaj *mi*

Identitet je osjećaj, slika o vlastitom *ja* koja se postiže interakcijom s drugima, tijekom procesa socijalizacije. Individualni identitet naglašava ono po čemu se razlikujemo od drugih, dok se društveni, kolektivni identitet odnosi na sličnosti koje dijelimo s drugim ljudima. Podrazumijeva povlačenje usporedbi među ljudima i ustanovljavanje sličnosti i razlika (Haralambos, 2002., 921). Sociologija razlikuje i primarni od sekundarnog identiteta. Primarni se identiteti dobiju rođenjem, u primarnoj socijalizaciji, pa smo u ulozi kćeri/sina, sestre/brata, unuke/unuka, određeni spolom, imenom, mjestom rođenja, itd. Sekundarni su identiteti stečeni tijekom života i odnose se na naše sudjelovanje u različitim društvenim grupama; prijatelji, sportaši, učenici, studenti, volonteri, a kasnije naš identitet u velikoj mjeri određuje profesija koju radimo.

Potreba za pripadanjem temeljna je ljudska potreba i otkada postojimo kao društvena bića, mi pripadamo grupama. Upravo taj osjećaj pripadanja ključan je osjećaj za vlastitu sliku o sebi. Drugim riječima, čovjek treba biti *mi* da bi postao *ja*.

Razvijanje osjećaja pripadnosti ovisi o različitim faktorima, no jedan od najbitnijih jest vlastiti, subjektivni osjećaj koji imamo prema članovima grupe kojoj pripadamo. Ne osjećamo jednako snažnu pripadnost svim grupama. Istovremeno, ni osjećaj pripadnosti

koji imamo nije jednakoga intenziteta u svakom trenutku, štoviše, vrlo je promjenjiv i prilagodljiv kontekstu u kojem se ostvaruje.

4. Primjena rada u grupama u nastavi poslovnoga engleskoga jezika

Tijekom višegodišnje prakse rada sa studentima na nastavi kolegija Poslovnoga engleskoga jezika uočeno je da, bez obzira na postojeći, dotadašnji stupanj povezanosti među članovima grupe studenata, u trenutku kada im se priključuje student (ili studenti) koji je pripadnik druge kulture, druge jezične skupine, osjećaj *mi* će se među 'lokalnim' studentima intenzivirati. Istovremeno, s pojačanim kolektivnim identitetom vrlo je vjerojatno da će se razviti i veća vjerojatnost za difuziju odgovornosti pri realizaciji dodijeljenog zadatka – pričanja engleskoga jezika. U praksi je formula sljedeća: što je grupa studenata broičano veća, manje je onih koji će koristiti strani jezik. Unatoč individualnom identitetu, koji ne mora biti u podudarnosti s kolektivnim, društvenim identitetom, pa niti s kolektivnim vrijednostima, pojačava se *mi* i *oni* razlika i manje su šanse da će se postići grupna homogenost.

Rješenje je razbijanje velike grupe studenata na više manjih grupa, od tri do pet članova. U broičano maloj grupi minimalne su šanse za difuziju odgovornosti, članovi traže sličnosti među sobom, umjesto naglašavanja individualnih razlika, pojačava se osjećaj pripadanja grupi, osjećaj *mi*, pojačava se stupanj povezanosti i ravnopravno sudjelovanje zbog usmjeravanja na zajednički cilj.

4.1. Primjer prednosti grupnoga rada u nastavi poslovnoga engleskoga jezika

Nastava kolegija Poslovni engleski jezik uključuje razne oblike rada i obično se završni dio sata organizira kao rad u malim grupama. U većini slučajeva, prvi dio sata se izvodi s metodama dijaloga. U situaciji u kojoj na nastavi nazočni strani studenti koji ne govore hrvatski jezik, posebno se ističe nekorištenje hrvatskoga jezika kako bi se komunikacija mogla nesmetano odvijati. Za nastavu engleskoga jezika iznimno je važno da studenti govore engleski jezik i da što manje koriste hrvatski jezik. Budući da su svi studenti pohađali nastavu engleskoga jezika u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju, očekuje se da je razumijevanje i govorna produkcija na dovoljnoj razini da mogu pratiti nastavu i sudjelovati u svim fazama sata koristeći isključivo strani jezik. U praksi se pokazalo da hrvatski studenti često koriste materinski jezik kada nastavnik traži odgovor od velike grupe. Najčešći primjer je objašnjenje značenja riječi. Kada nastavnik pita za objašnjenje neke riječi na engleskom jeziku, studenti u najvećoj mjeri odgovaraju

prijevodima, umjesto da riječ definiraju na engleskom jeziku. Čak i kada nastavnik upozori više puta da neki studenti ne govore hrvatski jezik pa je takva definicija njima potpuno beskorisna, studenti i dalje često prvo reagiraju materinskim, a zatim uz upozorenje nastavnika, daju i objašnjenje na engleskom jeziku. Važno je istaknuti da u većini slučajeva studenti imaju dovoljno jezično znanje da daju objašnjenje na engleskom jeziku. No, u velikoj grupi je uporaba materinskoga jezika jako prisutna.

Situacija se uvelike mijenja u završnom dijelu sata kada studenti dobiju zadatak da u manjim grupama od tri do pet studenata rade na zadatku vezanom za gradivo objašnjeno u prvom dijelu sata. Ako su u grupama izmiješani studenti koji ne govore hrvatski jezik s onima koji govore, uporaba hrvatskoga jezika smanjuje se u značajnoj mjeri. Prije samoga početka rada, nastavnik napominje izbjegavanje hrvatskog jezika kako bi se svi članovi grupe mogli uključiti u raspravu i izvršiti određeni zadatak. Svake godine, prvi ovakav rad u semestru stvori nelagodu među hrvatskim studentima jer nisu navikli na takvu suradnju i osjećaju nelagodu kada moraju komunicirati na stranom jeziku. Ta suradnja uključuje i socijalnu i jezičnu interakciju. No, pokazalo se da u manjim grupama studenti koriste samo engleski jezik, uz povremenu konzultaciju s nastavnikom. Čak i studenti koji su u većini sata izbjegavali korištenje engleskoga jezika, u ovakvoj organizaciji koriste engleski jezik. Za nastavnike jezika, prisutnost studenata koji ne govore hrvatski jezik pridonosi kvaliteti sudjelovanja u nastavi studenata koji ga govore. Pokazalo se da radom u malim grupama i hrvatski i strani studenti više vježbaju svoje govorne kompetencije te se strah od komunikacije na stranom jeziku sve više smanjuje.

5. Zaključak

Dovođenjem stranih studenata u grupu koja dijeli istu kulturu, zatim dijeljenjem velike grupe u više manjih, značajno se mijenjaju grupni procesi, grupna dinamika i grupna kohezija. Sa sociološkoga stanovišta iznimno je zanimljivo iz godine u godinu promatrati kako se odvija grupni proces, kakva je interakcija među članovima, kako se novi članovi, studenti iz inozemstva, prilagođavaju grupi, kako postaju dio grupe te kako se, tražeći sličnosti među njima postiže *mi* osjećaj. Krajnji, ali nimalo nevažni rezultat ovih promjena jest upravo taj osjećaj, da su dio grupe, dio druge kulture, drugoga društva. Nije nimalo zanemariv ni doprinos koji dobivaju studenti iz Hrvatske a to je uvid u drugu kulturu, ključan korak k razbijanju predrasuda i stereotipa. S druge strane, pri učenju stranoga jezika ovaj pristup pokazao se iznimno učinkovitim jer studenti kojima je materinski jezik hrvatski, prevladavaju sram ili nelagodu i možda nedovoljno poznavanje stranoga

jezika kako bi uspostavili kontakt, komunikaciju s novim članom grupe, s osobom koja zajedno s njim čini *mi*.

Literatura

1. Ballantine, J. H., Roberts, K. A., Korgen, K. O. (2018). Our Social World. Los Angeles, Sage.
2. Fanuko, N. (2013). Sociologija. Zagreb, Profil.
3. Haralambos, M., Holborn, M. (2002). Sociologija. Teme i perspektive. Zagreb, Golden Marketing.
4. Havelka, N. (1980) Psihološke osnove grupnog rada u vaspitanju i obrazovanju. Beograd, Naučna knjiga.
5. Ratus, S.A. (2000). Temelji psihologije. Zagreb, Naklada Slap.